

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI (A)

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Syllabus

1. Hafta – Klasik Arkeoloji tanımı ve histografyası
2. Hafta – Klasik Arkeoloji Yöntemleri
3. Hafta – Roma, Atina ve Bergama
4. Hafta – Priene ve Türkiye’deki modern kazılar
5. Hafta - Aspendos
6. Hafta – Alexandria Troas
7. Hafta - Smintheion

8. Hafta – Ara Sınav

9. Hafta - Teos
10. Hafta - Teos
11. Hafta - Erythrai
12. Hafta - Nysa
13. Hafta - Zeugma

14. Hafta – Genel Sınav

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

TANIM:

Mezoamerika arkeolojisi, Kuzey Amerika Arkeolojisi veya Akdeniz Prehistoryası arkeolojisinin aksine, Klasik Arkeoloji sağlam, kesin ve bütünüyle pozitif anlam ifade etmeyen bir ünvandır. Aslında klasik ve klasik arkeoloji direk arkeoloji terimine ve anlamına uymaz gözükmemektedir. Yani klasik arkeoloji klasik statüsü kazanmış materyallerin ya da eserlerin arkeolojisi olmayıp, daha ziyade klasik dünyayı ifade eder. Bu batı uygarlığında klasik statüsü kazanmış edebiyatın bize miras bıraktığı bir dünyadır. Bu dünya Yunan ve Romalılar tarafından yaklaşık 12. YY'dan MS 5. YY kadar süren (geç antik bazen daha geç dönemlere kadar çekilir ve klasik arkeoloji ile sanat tarihi arasında çatışmazlık yaşanır) bir zaman aralığında Yunan ve Roma'lular ve bu dönemde Akdeniz coğrafyasında yaşamış bazı komşu ve çevre halkların yaşadığı dünyadır. İşte klasik arkeoloji bu dünyanın arkeolojisidir.

Peki neden biz örneğin Akdeniz Demir Çağı arkeolojisi gibi terimler kullanılabilecekken klasik arkeoloji başlığında yada ünvanında bu kadar ısrarcıyız. Bunun nedeni Yunan ve Roma dünyasının arkeolojisinin bir tarihe sahip olduğunu bilmemizdir. Bütün tezler daha önce bu konuda çalışmış bilim adamlarının çalışmalarına dayandırılarak ortaya çıkarılır. Ki bu yüzden doktora tezleri ilk olarak o konuda geçmiş çalışmaların bir tarihsel incelemesi ile başlar.

Klasik Arkeoloji özel olarak klasik uygarlıklarının (Yunan, Etrüsk ve Roma kültürlerinin, bu kültürün öncesi ve sonrası etkileri ile, komşu ve kenar bölge kültürleriyle olan ilişkileri ve bugüne değin olan tarihinin) arkeolojisi demektir. Günümüzde „klasik“ terimi aslında örnek ve ölçek olarak Yunan ve Roma kültürünü norm alır.

Klasik Arkeolojinin yanında bir çok diğer bilim dalları antik klasik kültürlerin araştırmasına adanmıştır: Özellikle büyük klasik filoloji disiplinleri (Yunanca ve Latince gibi) ve Eski Çağ tarihi. Bundan başka bazı uluslararası üniversitelerde Etrüskoloji, Roma Provinz (Eyaletleri) Arkeolojisi, Nümizmatik, Yunan ve Latin Epigrafyası ve Papyroloji gibi daha dar sahada uzmanlık veren bilim dalları vardır. Bundan başka Eski Çağ Mimarlığı ve Mühendisliği gibi bilim dalları klasik arkeolojinin vazgeçilmez disiplinleri olmuştur. Özellikle son yıllarda artan kültürel miras ve bunun korunma bilinci, restorasyon ve Konservasyon biliminin de gelişmesine ve klasik arkeolojiyle iç içe olmasına neden olmuştur.

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

1 Hafta: Arkeoloji ve Rönesans, 20. YY'a kadar arkeoloji, ilk bilim adamları: Winckelmann, Osman Hamdi Bey

Arkeoloji ve Rönesans

- Ortaçağ ve Rönesans

- 14. YY civarında hızlı sosyal ve ekonomik değişim kuzey italya'daki feodal yaşantının sonunu getirmiş ve araştırmacılar daha önce bu topraklarda yaşayanların onların ataları olduğunu göstererek politik yenilikler bulmak çabası içine girmişlerdir. Rönesans entellektüelizmi klasik dönemlerden korunagelmiş yazıları inceleyerek erken italya kentlerini anlama yoluna geçmişlerdir. Klasik antik dünyanın beğenilirliği sadece literatür ile kalmayıp sanat ve mimari alanına da taşmıştır.

Her iki ilgi akımı **Ancona'lı Cyriacus'un** (1391-1452) onu ilk arkeolog olarak tanınmasına neden olacak eserinde vurgulanmıştır (Ciriaco de' Rizzicolli). İtalyan bir tacir olan Cyriacus eski kalıntılar hakkında bilgi toplamak için 25 yıl boyunca yoğun bir şekilde Yunanistan ve doğu Akdeniz'i gezmiştir. Eserinde yüzlerce yazıt kopyasını çıkarmış, anıtların çizimlerini yapmış ve kitap, sikke ve sanat eserleri toplamıştır. Asıl ilgisi ama kamuya ait yazıtlar olmuştur. 1514 yılındaki bir yangında bu yazıtlar hakkındaki 10 ciltlik eserleri yok olmuş ancak bazı diğer eserleri korunagelmiştir.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
prof. Dr. Yelköse

Arkeoloji ve Rönesans, 20. YY'a kadar arkeoloji, ilk bilim adamları

15. YY

15. YY sonuna doğru papa **2. Paul** ve **6. Alexander** ile, kardinaller ve italya ileri gelenlerinin diğer bazı mensupları eski eser toplama ve bunu gösterime sunma çabaları içine girmişlerdir.

Aynı zamanda böyle eserlerin araştırılması ve tekrar ayağa kaldırılması hususunda sistematik araştırmalara sponsor olmaya başlamışlardır. 1462 gibi erken bir zamanda papa 2. Pius eski yapıları papa kentinde korumak için bir yasa çıkartmış ve 1471'de 4. Sixtus kendi yerlerinden eski blok ve heykellerin çıkarılmasına yasak koymuştur.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

- **İdealizm**

- **Johann Joachim Winckelmann** (1717-1768)

- klasik Arkeoloji'de arkeolojik sanat tarihinin ilk kurucusu olarak yorumlanabilir.

- 1755'den itibaren Roma'da Uygarlık araştırmaları başkanı ve Vatikan'da Kütüphaneci olarak çalışmıştır.

Pompei ve Herculaneum kazıları bu sürelerde başlamış ve bu durumdan çok istifade etmiştir. Winckelmann dönemin önemli ressamı ile yakın ilişki içinde olmuş ve Goethe,

Herder Lessing gibi edebiyatçılardan etkilenmiştir. Almanya'da Winckelmann onuruna her yıl kutlamalar düzenlenmektedir.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

- en önemli eseri 'Gedanken über die Nachahmung der griechischen Werke in der Malerei und Bildhauerei (1755)'. O dönemin toplumsal konteksti içinde medeni açıklama getiren temel çalışmadır. Barok sanatının dönüşü hakkındadır. Winckelmann antik modeli insanlığın ve doğallığın, gerçek büyüklüğün ve özgürlüğün ideali olarak yansıtmaktadır.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Diğer eseri Geschichte der Kunst des Altertums (1764) daha çok yeni bir konsept üzerinedir. İlk olarak antik sanat açıklayıcı, tarihsel bir devinimde anlatılır. Bundan sanatın incelemesi ideal bir güzellik dahilinde önlendirilmekte. Bu konuda iki temel pozisyon belirleyicidir: Birincisi sanatın idealizmi doğanın ideal güzelliğiyle özdeşir ve bu eski yunan sanatında gerçekleşmiş gözükmektedir. İkincisi ise Güzelliğin idealizmi süksesiv tarihsel bir çağa büyümüş ulaşmış ve tekrar çökmüştür. Çağların örnekleri. Winckelmann'a göre, az ya da çok farkında olmadan bir çok konuda eski arkaik ve sert üslubu, yüksek stili, güzel stili ve kopya eden ve reddeden sanatın düşüşü olarak lanse ettiği hellenistik ve roma dönemi stiline halen yaşamaktadır.

Eserinde tabiki pek çok hata vardır. Lakoon gurubunu örneğin yanlış tarihlemiştir. Ancak günümüze kadar halen geçerliliğini koruyan pek çok konuya açıklık getirmiştir. İlk olarak sanat eserlerini tarihin birer nesnelere olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda ilk defa birbirine bağlı büyük türdeş tarihsel bir gelişim taslağını ortaya koymuştur. Sanatın gelişimi bugüne değin devam etmektedir.

- Romantizm, 19. YY ilk yarısı

- Georg Friedrich Creuzer (1771-1858),
'Symbolik und Mythologie der alten Völker,
besonders der Griechen'

- Ennio Quirino Visconti (1751-1818)'nin önce
Pio Clementino(1784-1807) ve ardından Paris
krallık müzesi(1817) roma dönemi antik eserler
katalogları eski yunan ve roma heykel sanatı
hakkındaki bilgileri alışılmadık bir şekilde
arttırmıştır.

Diğer eserleri Iconographie grecque (1811) ve
Iconographie romaine (1817) portre sanatı
araştırmalarında mil taşlarından biri olarak kabul
edilir.

- 19. YY başlarıyla birlikte Roma'da
uluslararası bir diplomatlar (Alexander von
Humboldt), sanatçılar (Bertel Thorvaldsen) ve
öğretmenler gurubu oluşmuştur.

- Eduard Gerhard(1795-1864)'
'Istituto di corrispondenza
archeologica'

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
prof. Dr. Veli Köse

- Historismus, kurucu tarih

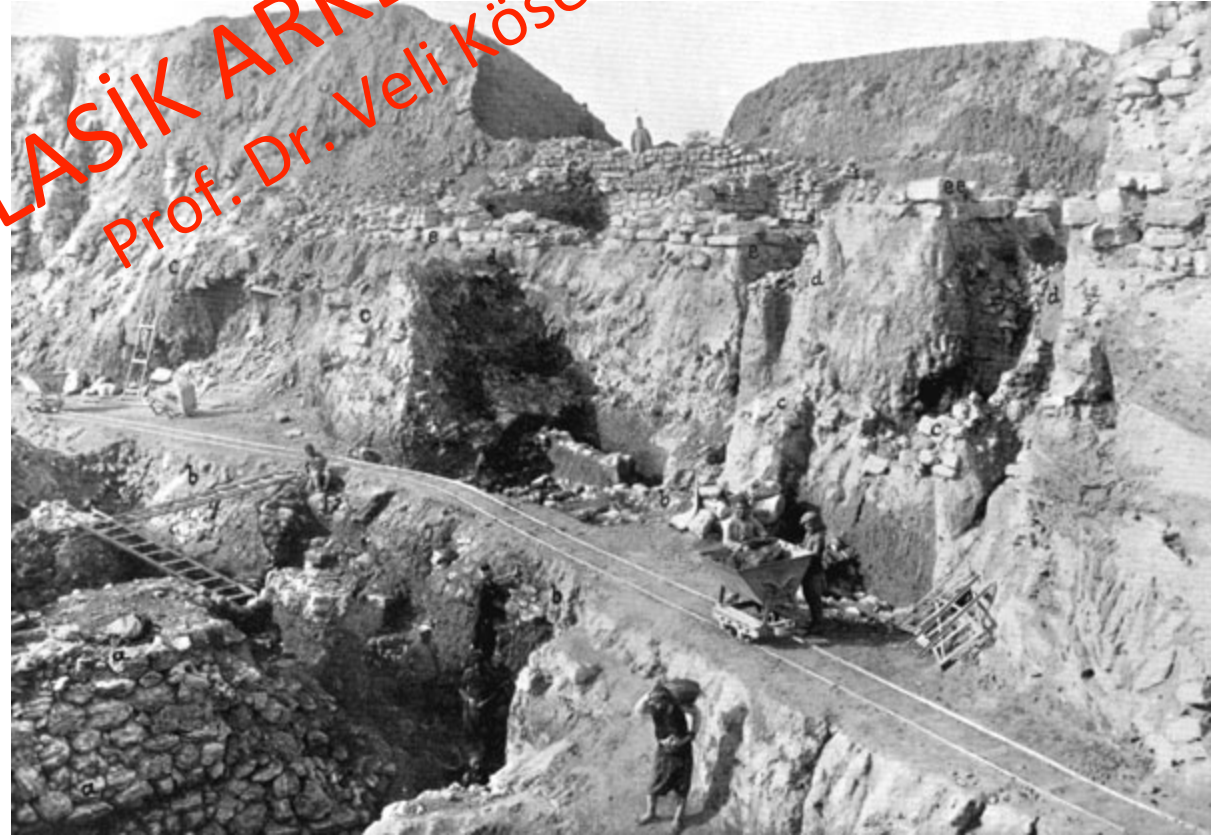
Bu dönemde büyük ve detaylı yürütülen kazıların başlangıç dönemidir. **Heinrich Schliemann'ın**(1822-1890) Troia'yı 1871 tarihinden itibaren buluşu ve kazıları ve akabinde Myken saraylarında (1874) ve diğer bazı kentlerde yürüttüğü kazılar bunların bazısıdır. Büyük çaplı kazılardan olan Olympia kazıları (1875 den itibaren, alman), Delos (1877, fransız) Atina Akropolisi (1885'den itibaren, yunan) ve Delphi (1893'den itibaren, fransız) bu dönem gelişiminde önemli rol oynamıştır.

Olympia

Delphi

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Osman Hamdi Bey (1842-1910).

Büyük Vezir İbrahim Edhem Paşa'nın oğlu.
- İstanbul arkeoloji Müzesi ve Sanayi-i
Nefise Mektebi

- Asar-ı Atika Nizamnamesi

- İlk türk kazılarının yürütücüsü

- Nemrut

- Lagina Hekate tapınağı

- Sayda (Sidon) in Lübnan

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Küse

Resim 6: Propylon'da, 1892 yılında Osman Hamdi Bey tarafından yapılan çalışmalar.

Resim 1: 1892 yılında Lagina'da kazı yapan Osman Hamdi Bey ve arkadaşları.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Rudolfo Lanciani

(1847-1927)

- Forma urbis Romae
(1893-1901) ve Storia
degli scavi di Roma
(1902-1912)

Forma urbis romae

KLA 217 KLASIK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

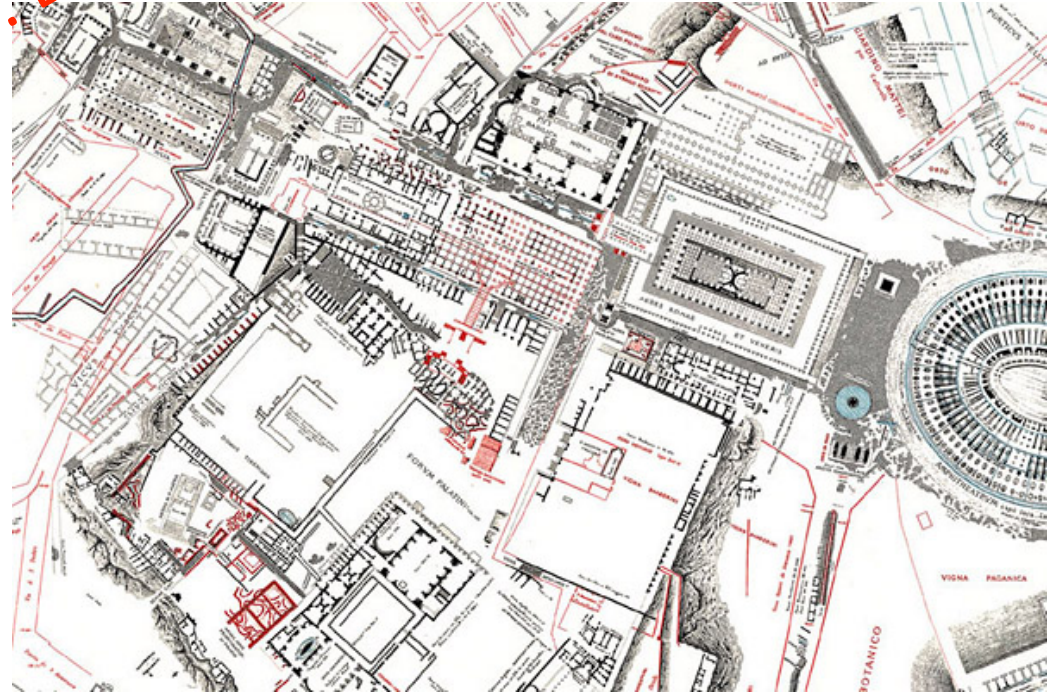
Ansiklopedilerin

- Fransa'da Daremberg-Saglio "Dictionnaire des Antiquités" (1877'den sonra),
- Almanya'da Pauly-Wissowa "Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaften" (1893'den itibaren).

E. Petersen – A. Von Domaszewski – G. Calderini, "Die Markus-Säule" (1896)

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

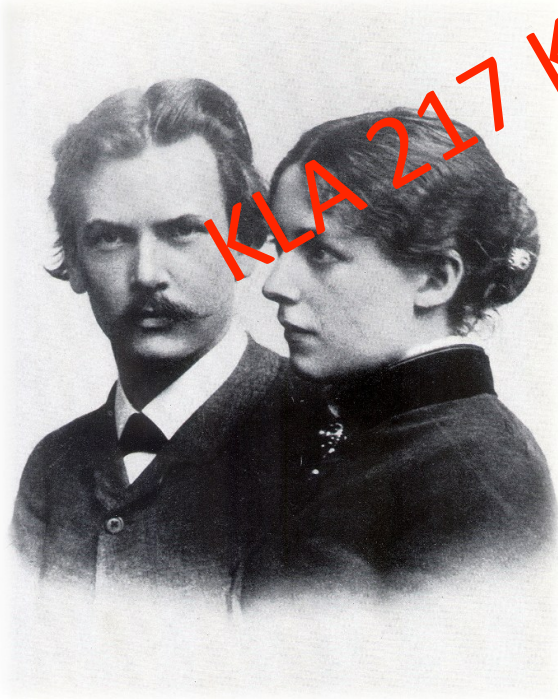

August Pauly ve
Georg Wissowa

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Adolf Furtwängler

Bu dönemin temsilcisi **Adolf Furtwängler** (1853-1907) farklı alanlarda çalışmış fevkalade dinamik araştırmacı ve organizatördü. Olympia'daki küçük bronz buluntular üzerine olan çalışması, *Die Bronzen und die übrigen kleineren Funde von Olympia*, 1890, gıpta edilecek bir öncü çalışmadır. 'Meisterwerke der griechischen Plastik, 1893,' daha sonraki yunan heykel sanatı araştırmacıları için temel bir çalışma olmuştur. Karl Reichold ile birlikte 'Griechische Vasenmalerei, 1904,' ve ayrıca 'Die antiken Gemmen, 1900,' ile hellenistik sanat tarihinin ilk adımlarını atmıştır.

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Viana okulu

- Alois Riegl 'Stilfragen (1893)' ve 'Die spätrömische Kunstindustrie (1901)' çalışmasıyla ve de Franz Wickhoff'un 'Die Wiener Genesis' monografisiyle (1895) 19. YY'da o zaman dek halen antika koleksiyonculuğu olarak görülen arkeolojide radikal bir değişim başlar.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

klasik olmayan dönemlerin değerlendirilmesi. Riegl ve Wickhoff'un eserleri geç antik için geçerlidir. Esaslı olarak roma sanatını değerlendirmişlerdir. Her ikisi de Winckelmann ve onun takipçileri için bir çöküş sanatı olmuştur. **Parthenon** frizine karşın **Titus Zafer Takı** barok formu ve mekansal derinliği vurgular. Bu barok form ve mekansal derinlik **Traian Sütunu'nda** devam eden tasvir, her ikisi roma sanatının kendine özgü icraatı olarak yorumlanır.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

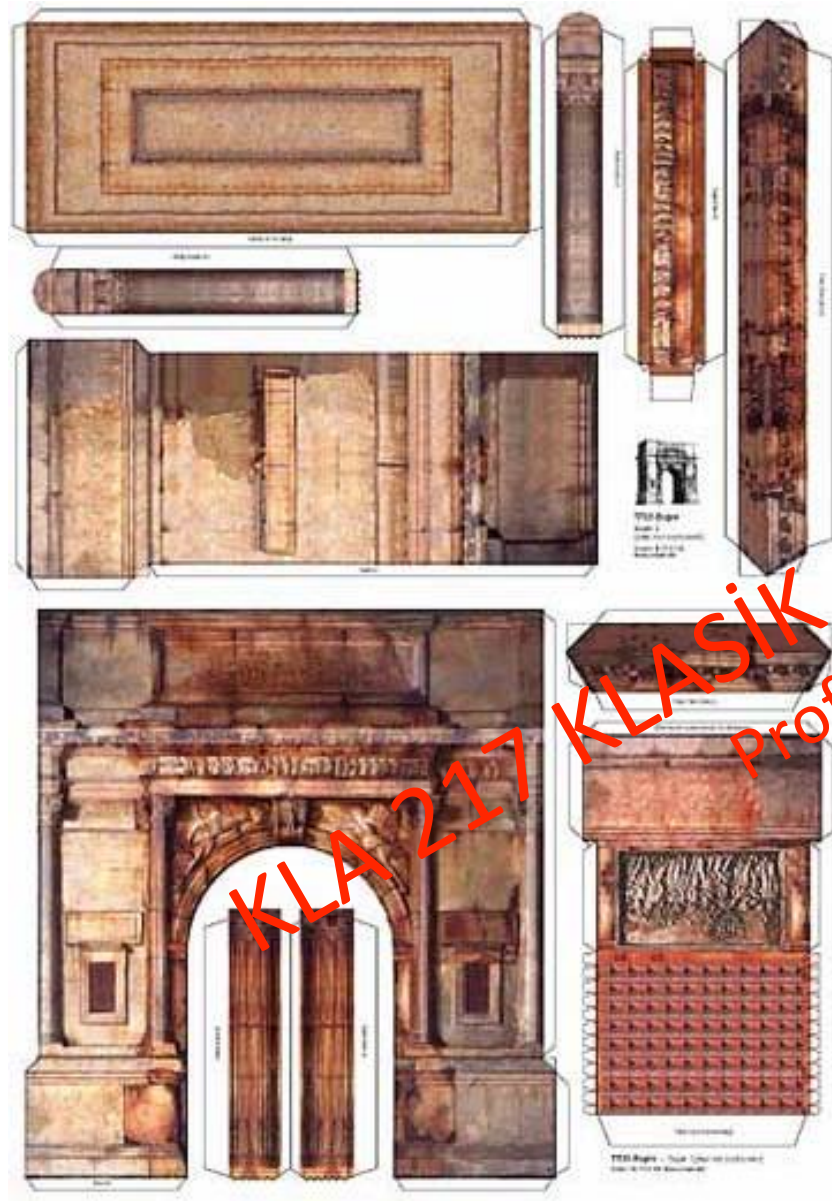
Traian Sütunu

Roma'da imparator Traian anısına mimar Damaskus'lu Apollodorus'un roma senatosunun emriyle inşa ettiği anıttır. Forum Romanum'un kuzeyinde MS 113'de bitirilmiştir. Spiral formlu üzeri relief ihtiva eden tel başına dikilmiş bir sütundur. Reliefinde Traian'ın Dacia savaşının zaferi tasvir edilmiştir.

Sikkeler göre orijinalinde sütunun üzerinde olasılıkla kartal yer almaktaydı ve daha sonra traian'ın kahraman pozunda çıplak bir heykeli oturtulmuştur. Ancak ortaçağda çalınmıştır. 1588'de olasılıkla halen üzerindeki St. Peter heykeli konmuştur Papa 5. Sextus tarafından diktirilmiştir.

Titus Zafer Takı

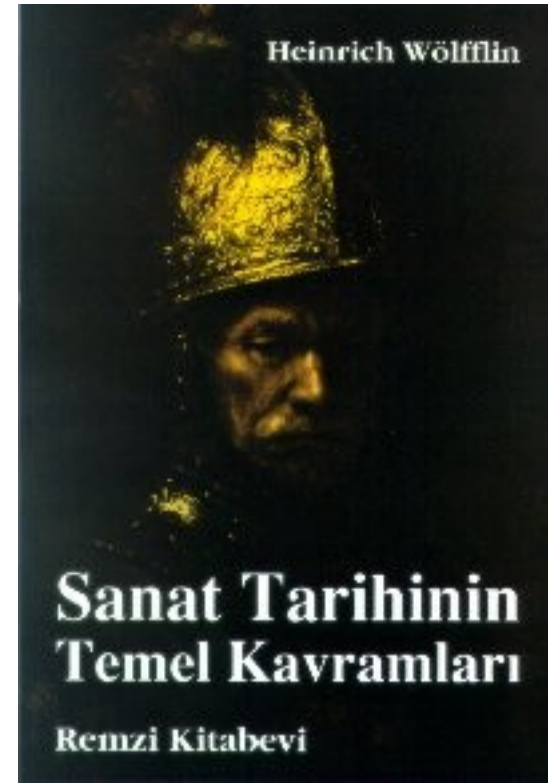

20. YY'dan günümüze klasik arkeolojinin histografyası

20. yy'da klasik arkeolojide özellikle Almanya'da sanat stili hakkındaki sorular ön plana çıkmıştır. Sanat tarihçi Heinrich Wölfflin'in

„Kunstgeschichtliche Grundbegriffe, 1915,“ isimli eseri form analizlerinin birbirlerinden karşıt katagorilerini içeren methodik bir temel kitabıdır: alansal ve mekansal; çizgisel ve resimsel; dokunsal ve optik; kapalı ve açık formlar gibi. Bu terimler Wölffkin'in karakteristik konuları, Rönesans ve Barock, hakkında da kullanım görmüştür ve bugüne kadar genel olarak diğer dönemlerin sanat eserlerinin analizi hususunda etken olmuştur. Klasik arkeolojinin ana konularını bir yandan kronolojik stil gelişimi ve öteki taraftan bölgesel stil ve büyük sanatçılar oluşturmuştur. Bu konuda Almanya'da Ernst Busch, Ernst Langlotz, Bernhard Schweitzer, Fransa'da Charles Pichard, ABD'de M. A. Richter ve Türkiye'de de Jale İnan başlıcalarıdır. Vazo resminde John Beazley attika ve etrüsük vazolarını ressamlarına, atelyölerine ve atelye gruplarına göre sistematik olarak sınıflamıştır.

<http://www.beazley.ox.ac.uk/index.htm>

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

*New York **Kouros**'u: Vücut uzuvları toplama biraraya getirilmiş, değer ihtiva eden detaylar vurgulanmış, örneğin aşağı sarkan saçlar ve hareketli eklemler gibi. Figür dört yönlü tasarlanmıştır.*

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

*Polyklet'in **Doryphoros'u**: Vücut uzuvları duran ve hareketli , kuvveti serbest ve gerilmiş olmak üzere dinamik birbirleriyle ilişki içindedir. Vücut organları organik olarak birbirleriyle orantılıdır. Baş vücudun 1/7 birini oluşturur.*

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

*Lysippos'un **Apoxyomenos'u**: Vücudun gövdesi, el ve ayaklar ile bakış kendisinin bulunduğu mekan hakkındaki durumunu bildirir. Tasvirler derinlik getirilmiştir. Bu örneklerden anlaşılacağı üzere, temelde heykellerin özellikle vücut organlarının davranışlarına göre bir sınıflama söz konusudur.*

Sosyal Gelişme ve politik yorumlama, İkonoloji

Yukarıda anlatılan ekole karşıt bir jenerasyon 60'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. İtalya'da Ranuccio Bianchi Bandinelli'nin politika ve sosyal tarihteli resim sanatı ve mimari çalışmaları çevresinde başlanmıştır. Örneğin cumhuriyet dönemi tapınak yapıları işgal eden devlet adamlarını vurgulamak ya da yerel elit tabakanın kendini tasvir ya da tanımlama olgusunu (Selbstdarstellung) gösteren orta İtalya reliefli mezar yapıları.

Area Sacra (Largo Argentina), cumhuriyet döneminden dört tapınak.

Porta Maggiore yanındaki **Euryakes** mezarı MS 30'da Marcus Vergilius Euryakes adında bir tarafından yapılmış. Eski bir köle fırıncı olarak başlayıp mezarın süslemelerinden anlaşılacağı üzere zengin olan biri. Daha sonra su kemerleri inşa edilmiş ancak mezara saygıdan yıkılmamış, ve daha sonra Aurelius kent surlarının kulelerinin birinin içine dahil edilmiştir. Kapı 19. YY'da yıkıldığında mezar tekrar ortaya çıkmıştır.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Area Sacra (Largo Argentina)'da, yan yana cumhuriyet döneminde yapılmış dört tapınak bulunur.

Porta Maggiore yanındaki **Eurysakes** mezarı,

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Cestius'un piramit mezarı

Caracalla hamamı, Roma

Roma'da Marcellus tiyatrosu

Bir roma evi
duvar resmi

Almanya'da hükümdar portreleri ve kamuya ait yapılar ve özellikle Augustus ile ilgili olanları bu hususta ilgi çeken konu olmuştur. Bu çalışmalarda sanat eserlerinin bulunduğu kontekst, kutsal alanlarda, tiyatro ve hamam yapılarında olmak üzere kamusal alanlar, özel mülke ait evler ve mezarlar olmak üzere özel alanlarda diye ayırma gidilmiştir. Böylece çok kez değişik form ile ilgili sorular ve sanat eserleri ile mimari farklı analizler sayesinde ideolojileri hakkında manalar çıkaracak sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Teoretik bir çalışma sanat tarihçi Erwin Panofsky'nin "Studies in Iconology, 1939," eseridir. Bu çalışma bir ikonoloji bilimi oluşturmuştur. Geleneksel ikonografi resimli tasvirlerin sadece konuları ile ilgiliyken, ikonoloji resimlerin ideal anlamlarını bulma konusundadır.

Semiotik (iřaret teorileri) ve İletiřim bilimi

Linguistikten gelişmiştir. Kullanım ve fonksiyonların ortaya çıkmasında önemli rol oynar.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

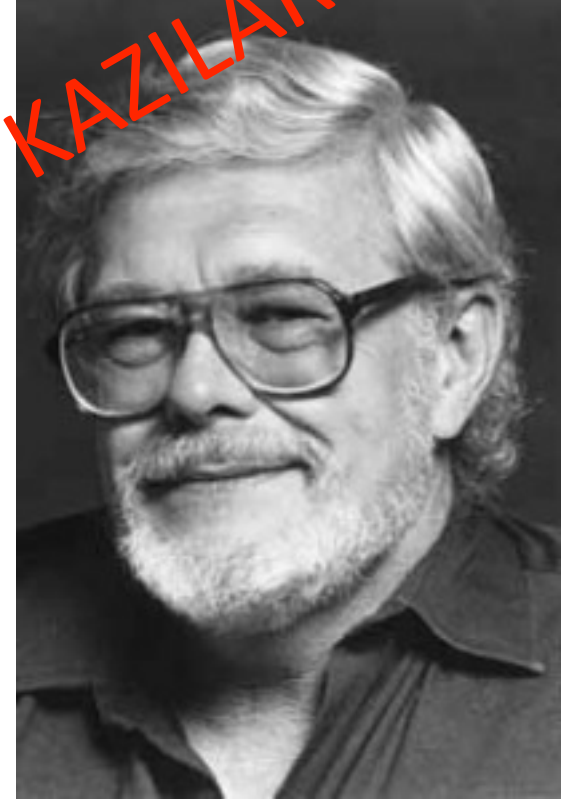
Antropolojik eklemeler

Etkili yeni oluşumlar yakın zamanlarda Fransa ve anglosakson ülkelerde ortaya çıkmıştır. Fransa'da kökleri sosyoloji ve strukturalizm'den gelen Jean-Pierre Vernant und Pierre Vidal-Naquet antropolojik bir Uygarlık tarihi bilimi oluşturmuştur ve daha sonra arkeolojide bu yenilikçi hareket kabul görmüştür. Ağırılık noktasını, özellikle vazo betimlemelerinde gerçeği vermeyen tasvirler, daha ziyade toplumsal ve dini bünyelerin, düşünsel davranışlar ve mitolojik izlenimlerinin taslaklarını ve konstrüksüyonları olarak gösteren tasvirî sanat eserleri oluşturur. Araştırmanın vurgusu antropolojiktir. Doğum, ölüm, evlenme, ritüel geçitler kültürel pasajlarda ; hayvancılık, tarım, avlanma, savaş gibi kültürel yaşamın temel safhalarında; aile ve toplum yapısında ve de cinsiyet farklılıklarında yatar. Tarihsel değişimler ve olayların bağlantısı arka plandadır.

KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Önemli ilk devamındaki adımlar ABD'de Lewis R. Binford tarafından kurulmuş ,New Archaeology (yeni arkeoloji)' ve İngiltere'de buna paralel David L. Clarke ve Colin Renfrew tarafından geliştirilmiş ,Processual Archaeology (süreç arkeolojisi)' . Etnolojik ve kültürel antropolojik kavramlardan yola çıkarak, bu yaklaşımlar insanlığın doğal ve sosyal çevresine git gide daha iyi adapte olduğu kültürel değişimlerin en önemli etkisini görmüştür. Daha basit cümlelerle anlatmak gerekirse geçmişçi sadece sadece tarif etmemek ancak aynı zamanda açıklamak.

Lewis R. Binford

Karşıt görüşler sık sık ,post-processual archaeology' denilen daha yukarı bir başlık altında sınıflandırılır. Bir çok dış etkiler satesinde oluşmuştur: strüktüralizm (yapısalcılık) ve post strüktüralizm, hermeneutik (yorum bilim)-filozofik, (neo-) marksist, feminist vs. Öncü temsilcileri İngiltere'dendir: Ian Hodder, Michael Shanks, Christopher Tilley.

Post processual archaeology bakışı tekrar yoğun bir biçimde bireye çeker. Bireyi kültür ticaretinde sadece çevresiyle sınırlı görmeyip, daha ziyade kültür şeklinin oluşumunda aktif faktör olarak anlaşılır. Buna göre, processual archaeology perspektivinde daha az ön planda bulunan, kültürlerin karakteristik tarihi özellikleri ve çok katmanlılığı antik toplumu anlamada ilk çanak olarak görülür ve araştırmanın merkezini oluşturur. Processual archaeology'de kültürlerin fonksiyonel taraflarına olan konsantrasyon sayesinde manalarında kaybettikleri, İdeoloji ve menatlite gibi kültürel fenomenler tekrar kuvvetli bir şekilde görülmeye başlar.

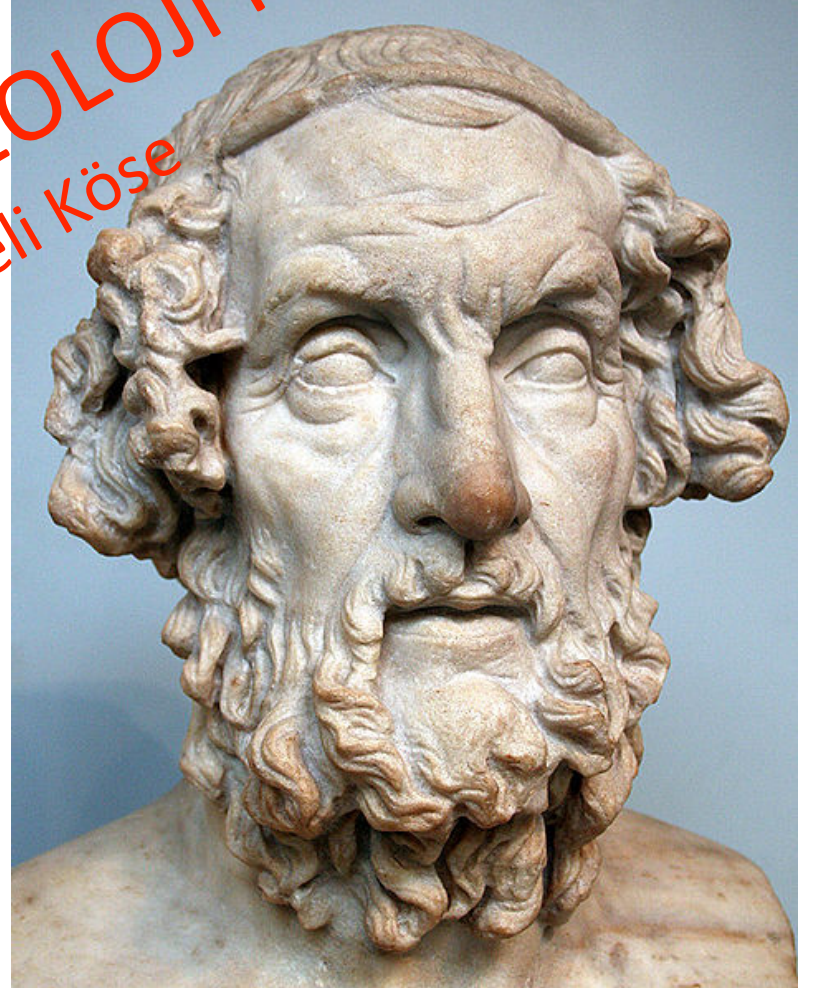
KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

TARİHLEME

Önemli olan konu anıtlardan mimari, heykel ya da relief olsun tarihinin aydınlığa kavuşması.

Kesin Kronoloji: tüm tarihler kesin ve hemen hemen kesin veya belirgin bir zaman dilimi içinde tarihlendirilirler.

- Bazen objeler hakkındaki bilgiler sayesinde: Örneğin yapıların üzerindeki yazıtlar
- Yazılı kaynakların yardımıyla.
- Homeros (odysseia ve İlyada)
- Hesiodos (Theogonia; İşler ve Günler)
- Herodot
- Pausanias (MS 155-180 yılları arasında 10 kitap yazmış)
- Livius
- Vitruvius (MÖ 1. YY'ın 20'li yılları, De Architectura adında kitap yazmıştır)
- Yaşlı Plinius (Naturalis Historia isimli kitap yazmış, MS 79'daki Vesuv patlamasında ölmüş)

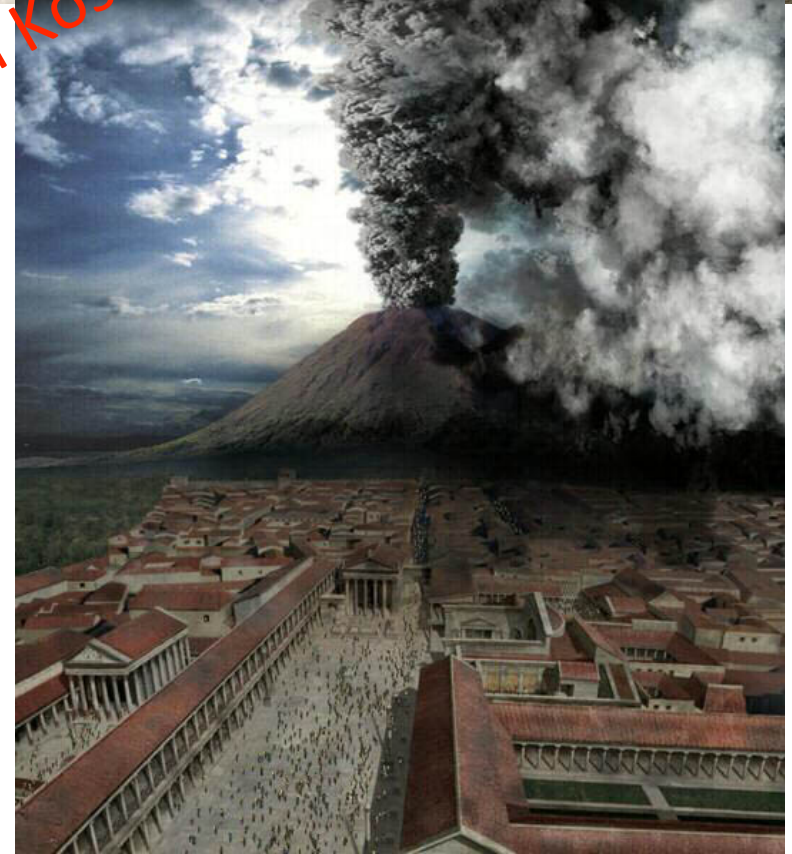
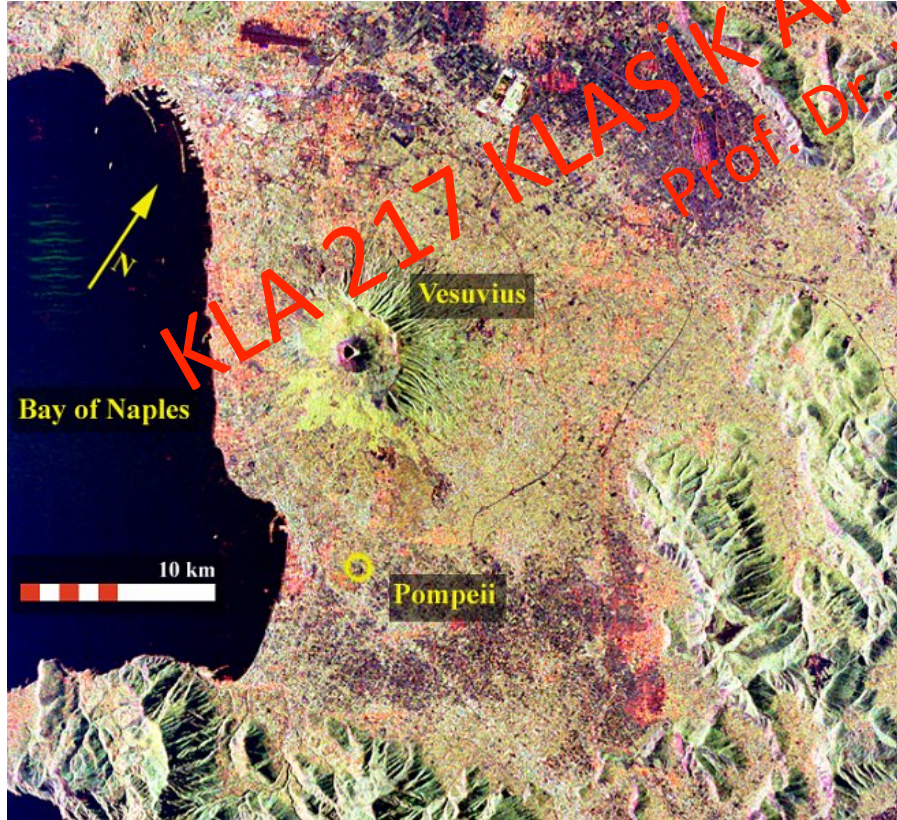
Homeros

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

- doğa bilimleri methodlarıyla: C14 yöntemi.
- Sık sık objeler ve buluntular tarihlenemezler, ancak kesin bir tarih ile ilişkili olarak tarihlenirler.

Terminus post quem: Objeler belirli bir tarihten daha sonraki bir tarihe oturtulur.

Terminus ante quem: Objeler belirli bir tarihten daha eski ise. Örneğin MS 79 Pompei için çok kesin bir tarih. Sonuç olarak sadece bazı objeler ve buluntuların kesin tarihlenmesi yapılabilmekte ve bir çok eserin ise relativ kronolojisi çıkarılabilmektedir.

Relatif Kronoloji: daha eriken/daha geç, ya da daha yaşlı/daha genç gibi.

- arkeolojik **Stratigrafi:** Kazılardaki tabaka sıralamasıdır. Burada aynı tabakada bulunan eserler aynı dönemden olarak kabul edilir.

- Arkeolojik objelerin morfolojik değişiklikleri

- Tip değişikliği

- Teknik değişikimi, örneğin duvar örgüleri.

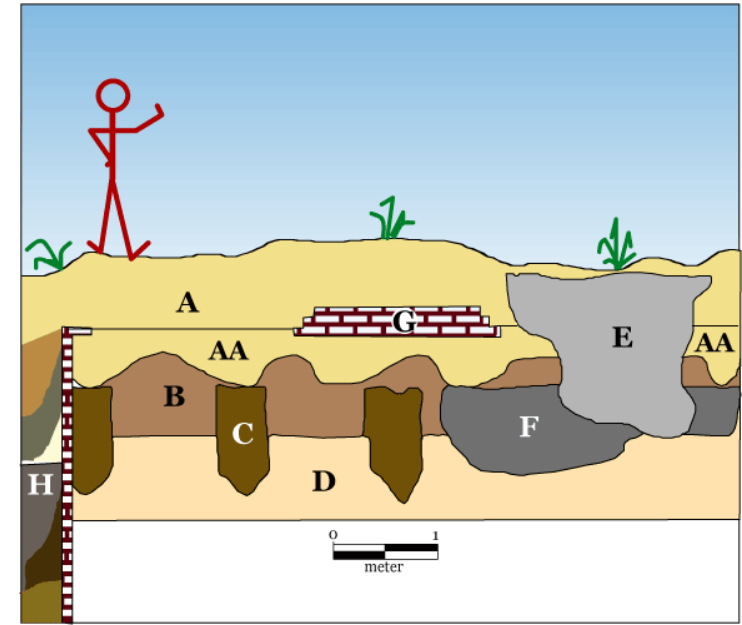
- Stil değişikliği. Stil karşılaştırması relativ

bir sıra oluşturur, her bir obje kendi türü içinde kendi ideal yerini bulabilir. Stil araştırmaları özellikle Almanya'da yoğun olarak yapılmaktadır. Ve çok kesin sonuçlar vermektedir. Günümüzde bu kesin tarihlleme yoğun bir biçimde relatifleştirilmiştir. Ancak hala önemli bir method olarak devam etmektedir.

Mimaride mimari süsleme yapılarının tarihlerini ortaya çıkarmada önemlidir. Stil grupları ve düzenleri tarihsel bir gelişim içinde yapılmıştır ve bunlar anlaşılmalıdır.

stratigrafi

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
Prof. Dr. Veli Köse

Vespasian ve Titus Tapınağı

Ayrıca yerel bazı farklılıklar (gelişkin ya da tutucu olmak üzere) da görülebilir.

Bir yapı üzerinde farklı motifler bir çok farklı şekilde yapıdaki motifin yerine ve farklı ustalarına bağlı olarak (gelişmiş tutucuya karşı ya da yaşlı genç karşı) kullanılmış olabilir..

Bu yüzden her zaman büyük ve geniş bir yelpazede sunan motiflerin seçimi ile tarihlenmeli.

Örneğin: - Vespasianus ve Titus tapınağı (Titus takıyla başlamış, Domitian döneminde aşağı yukarı MS 87'de bitirilmiştir),

- Traian forumu (MS 106/7 – 112. Tamamıyla bitiriliş tarihi MS 128)

Klasik Arkeolojik kazıları yürüten kurumlar

Üniversiteler

Türk ve yabancı enstitüler

müzeler

Bölge kültür temsilcileri (Landesdenkmaeler)

Tübitak, DFG vs.

KLA 217 KLASİK ARKEOLOJİ KAZILARI
prof. Dr. Veli Köse